

ศึกษาเทคนิคและท่าพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนบัลเล่ต์สำหรับผู้เริ่มฝึกหัด ใน ระดับอุดมศึกษา

Learn basic techniques and movements of ballet instruction for practice in the higher education level

ญาณิกา ศรีญามา

บทคัดย่อ

บัลเล่ต์เป็นศาสตร์การแสดงที่อาศัยความแข็งแรงแฝงด้วยความอ่อนช้อยของลีลาท่าทางมีความแปลกใหม่และยากสำหรับนักศึกษาที่เริ่มฝึกหัดในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่คุ้นชินในการเต้นที่ใช้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ดังนั้นเพื่อให้ผู้ที่เริ่มฝึกหัดมีทักษะการเต้นที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการเรียนการสอนบัลเล่ต์สำหรับผู้เริ่มฝึกหัดในระดับอุดมศึกษา พบว่า สิ่งสำคัญในการเรียนมากที่สุด คือ การสื่อสารของครูผู้สอน ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้เรียน ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของผู้เรียน การฝึกยืดหยุ่นกล้ามเนื้อ สภาพห้องเรียน และได้แบ่งเทคนิคการสอนเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.เทคนิคการสอนโดยตรง คือ การสอนเทคนิคท่าพื้นฐานต่างๆของบัลเล่ต์ โดยมีการฝึกทำซ้ำ เน้นความแข็งแรง การทรมานกล้ามเนื้อ 2.เทคนิคการสอนโดยอ้อม คือผู้สอนได้ออกแบบชุดนวัตกรรม การเต้นบัลเล่ต์ประกอบดนตรีจังหวะง่ายๆ เน้นการเคลื่อนไหวส่วนของเท้า ต้นแขน ข้อมือ ลำตัว เคลื่อนไหวพร้อมกับอารมณ์สีหน้า 3.เทคนิคผสม สอนโดยใช้กระบวนการทั้งสองมาผสมผสานกัน เพื่อผู้เรียนปฏิบัติท่าพื้นฐานของบัลเล่ต์ได้ถูกต้อง ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและไม่เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งเทคนิคทั้งสามขั้นตอนนี้จะช่วยฝึกการเคลื่อนไหวของผู้ที่เริ่มฝึกหัดเต้นบัลเล่ต์ได้ดีในระยะเวลาหนึ่งภาคการศึกษา

คำสำคัญ: บัลเล่ต์ การเรียนการสอน ผู้เริ่มฝึกหัด

Abstract

Ballet is a performance which consist both strength and lithesome gestures, this was new and hard for the undergraduate beginners. Most of the beginners were shine to do strange gestures using strength of muscles. Therefore the researcher studied factors of Ballet for the beginner in Higher Education and found that, the most important of learning Ballet were the communication of the teacher, body movement skill of the learner, characteristic and behavior of each learner, muscle flexible training, the condition of classroom. The 3 steps of training techniques were 1. Directly teaching technique was to teach basic gestures of Ballet which repeatedly train, emphasized the strength, the muscle torture. 2. Indirectly teaching technique was to use the innovation designed by the researcher, doing Ballet Dance with simple rhythm music, emphasized the movement of the feet, upper arm, risk, body part and danced with inner feelings. 3. Mix technique was to teach both techniques for the beginner could do correctly

การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1

“มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : พลังปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” • “Wisdom Power For Sustainable Development”

basic Ballet gestures, to strengthen the muscles and not to be boredom. The 3 techniques would train the Ballet beginner well in 1 semester.

1. บทนำ

บัลเลต์ หรือที่คนทั่วไปรู้จักกันในชื่อ ระบำปลายเท้า เป็นศิลปะการแสดงที่เก่าแก่ประเภทหนึ่ง มีประวัติและพัฒนาการอันยาวนาน โดยเริ่มแรกเป็นการแสดงของชนชั้นสูงในราชสำนักที่อิตาลีที่นำออกแบบท่าเต้นสร้างสรรค์ขึ้นในยุคเรอเนสซองส์ ความสวยงามของบัลเลต์ได้สร้างความประทับใจและตื่นตาตื่นใจกับประเทศใกล้เคียง จนมาเฟื่องฟูในประเทศฝรั่งเศสและพัฒนาเทคนิคใหม่ๆ ขึ้น ทำให้เกิดเป็นยุคที่เรียกว่า บัลเลต์ยุคโรแมนติก ได้รับความนิยมจากกลุ่มคนอย่างแพร่หลายจนถูกส่งต่อไปยังรัสเซียเกิดเป็นยุคที่เรียกว่า บัลเลต์คลาสสิก นอกจากนี้ บัลเลต์ได้แพร่หลายไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลกและแต่ละประเทศก็ได้พัฒนาและสร้างเทคนิคของตนเองขึ้นมา เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น บางประเทศได้นำเอาการแสดงบัลเลต์มาผสมผสานกับศิลปะของแต่ละชาติ โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชีย อาทิ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ เวียดนาม และประเทศไทย

บัลเลต์เป็นศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์แขนงหนึ่งและมีการพัฒนารูปแบบการแสดงเรื่อยมาจนได้รับความแพร่หลายไปทั่วทุกมุมโลกรวมถึงประเทศไทย ที่ได้รับเอาศิลปะการเต้นบัลเลต์ เข้าสู่สังคมไทยเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 50 ปี (นราพงษ์ จรัสศรี, 2540)

สำหรับประเทศไทยแล้วพบว่ามีการเรียนการสอนวิชาการละคร ร้องเพลงและเต้นบัลเลต์ที่โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์มาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2584-2488) เมื่อสงครามครั้งที่ 2 สงบลงก็ยังคงมีบัลเลต์ปรากฏในประเทศไทย มีการแสดงบัลเลต์สลับฉากในการแสดงละครเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องมนต์นาคราช (พ.ศ. 2491) และเรื่องเงือกน้อย (พ.ศ. 2492) ในเวลาต่อมาบัลเลต์ในประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีครูและนักบัลเลต์มืออาชีพชาวต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยอีก 2 คน ได้แก่ Mrs. Gaulstin ชาวเปอร์เซีย ซึ่งได้ติดตามสามีเข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2494 และได้เปิดสอนบัลเลต์ที่ซอย นายเลิศ ถนนสุขุมวิท ซอย 4 ซึ่งในเวลาต่อมาคุณหญิงเจนเวียฟ เลสปีน ยอล เดมอน นักเต้นบัลเลต์ชาวฝรั่งเศสเชื้อสายอเมริกันได้ติดตามสามีเข้ามาในประเทศไทย คือ Mr. Phillip Demond ผู้ซึ่งทำงานให้กับสถานทูตอเมริกันในประเทศไทย เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2497 ซึ่งคุณหญิงเจนเวียฟ เลสปีน ยอล เดมอน ได้มีโอกาสสอนบัลเลต์แทน Mrs. Gaulstin และได้เปิดโรงเรียนบัลเลต์ของตนเองในเวลาต่อมา” (สุพรรณิ บุญเพ็ง, 2543 : 2).

การเรียนเต้นบัลเลต์เป็นที่ใฝ่ฝันมากสำหรับเด็กหลายคน ส่วนใหญ่จะเริ่มเรียนเมื่ออายุน้อยเพราะสามารถปรับเปลี่ยนและฝึกฝนสรีระได้ง่ายและถูกต้องตามระเบียบการเต้นและมีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น จนทำให้กระแสนิยมการเต้นบัลเลต์ได้กระจายตัวสู่ภูมิภาคของประเทศไทย มหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาต่างๆ ก็ได้เปิดสอนแขนงวิชานาฏศิลป์สากล ซึ่งรายวิชาที่ต้องระบุและมีในหลักสูตรทุกที่ที่ต้องมีรายวิชาบัลเลต์ เป็นหลัก สำคัญ การเต้นบัลเลต์จึงเป็นที่ใฝ่ฝันสำหรับเยาวชนกลุ่มหนึ่งที่รักในการเต้น และอยากสรีระร่างกายที่สวยงาม แต่ใน

บางคนบัลเลต์ยังเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อนหรือเคยเรียนรู้มา นักศึกษาในมหาวิทยาลัยทุกที่มักจะตื่นตื้นตันกับรายวิชาบัลเลต์เป็นอย่างมากและรู้สึกว่าร่ายวิชาบัลเลต์เป็นรายวิชาที่น่าสนใจ จึงมุ่งมั่นที่จะมาเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นอีกหนึ่งสถาบันที่เปิดการเรียนการสอน รายวิชาบัลเลต์ซึ่งมีหลักสูตรบรรจุอยู่ในโปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ บัลเลต์แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาต้องมีการพัฒนาทักษะวิชาการให้ทันตามกระแสวิวัฒนาการของกาลเวลา พัฒนา ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการผลิตบัณฑิตตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัย สถานภาพของบัลเลต์ กลุ่มนาฏศิลป์สากล โปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้เริ่มปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน อาทิ วัสดุครุภัณฑ์ห้องเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนเต้นบัลเลต์โดยเฉพาะ เพื่อรองรับให้สอดคล้องกับสภาพนักศึกษาที่มากขึ้นในทุกปี แต่จากสภาพของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นและหลากหลายจากสถาบันการเรียน ต่างพื้นที่กันและในยุคสมัยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้น จึงทำให้อาจารย์บัลเลต์ต้องการพัฒนารายละเอียดในการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนที่ผู้เริ่มฝึกให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่าทางการเต้นได้ถูกต้อง ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเทคนิคและทำพื้นฐานที่เหมาะสมในการเรียนการสอนเต้นบัลเลต์ สำหรับผู้เริ่มฝึก ในระดับอุดมศึกษา อีกทั้งเพื่อต้องการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนบัลเลต์เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนเต้นบัลเลต์ยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนบัลเลต์ ของกลุ่มผู้เริ่มฝึก ในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาเทคนิคและทำพื้นฐานที่ใช้ในการจัดสรรของร่างกายให้สมดุลและการเคลื่อนไหวภายใต้ระเบียบของท่าเต้นบัลเลต์ แก่ผู้เริ่มฝึกเรียนเต้นบัลเลต์ ในระดับอุดมศึกษา

3. แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาเพื่อเป็นหลักในการวิจัย ได้แก่

แนวคิดเกี่ยวกับการเต้นบัลเลต์ การเต้นบัลเลต์ ถือเป็นศิลปะการสื่อสารประเภทหนึ่ง เนื่องจากการเต้นบัลเลต์ เป็นการเคลื่อนไหวที่มีการผูกทำและประดิษฐ์ท่าเต้นแสดงถึงเรื่องราวและความรู้สึก โดยใช้ร่างกายในการถ่ายทอดความรู้สึกให้กับผู้ชม พัฒนาไปจนเกิดความหมาย สามารถบอกเล่าเรื่องราวหรือสารที่ต้องการจะสื่อหรือสามารถแสดงอารมณ์ สีสาวอย่างใดอย่างหนึ่งได้ การแสดงความหมายด้วยสีลาของการเต้นแตกต่างกันออกไปในแต่ละแห่งกำหนดสีลาที่หลากหลายแต่สามารถสื่อความหมายได้ตามที่ต้องการ การสอนเต้นบัลเลต์ เป็นการสื่อสารระหว่างครูผู้สอนเต้นกับผู้เรียน ซึ่งเป็นทั้งการสื่อสารทางวาจา หรือวัจนภาษา และการสื่อสารที่ไม่ใช่วาจา หรืออวัจนภาษา โดยครูผู้สอนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการพูด การสัมผัส การแสดงท่าทาง ฯลฯ รูปแบบการสื่อสารเป็นแบบสองทาง คือ ครูผู้สอนจะสื่อความหมายไปยังผู้เรียนและผู้เรียนสารได้ตอบ ตอบสนองกลับมาครูผู้สอนได้

การเต้นบัลเล่ต์มีแบบฉบับที่แน่นอนตายตัว ประกอบด้วยกฎเกณฑ์ต่างๆ สำหรับจัดสรรเพื่อความสมดุล และการเคลื่อนไหวภายใต้สภาวะบังคับ “The Dance d’Ecole” คือการนำเอาการเคลื่อนไหวที่ การจัดสรร และท่าเต้นมาประกอบกันเป็นแม่บทของ Dance วางรากฐานกันมานานถึง 500 กว่าปี โดยนักเต้น ผู้ออกแบบ และครูฝึก (นราพงษ์ จรัสศรี, 2540)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ในการสอนบัลเล่ต์ การรู้จักและเข้าใจถึงผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อาจมีพฤติกรรมที่เหมือนกันแต่มีสาเหตุการจูงใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการเรียนการสอนบัลเล่ต์ การศึกษาถึงพฤติกรรมและความสามารถของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เพื่อให้มีความเข้าใจในพฤติกรรมความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อจะได้เข้าใจถึงผู้เรียนได้อย่างดี

ทฤษฎีรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการแนวคิดหรือความเชื่อต่างๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอนรวมทั้ง วิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์ ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบการเรียนการสอนนั้นๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้นๆ
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องสามารถทำนายผลที่เกิดตามมาได้และมีศักยภาพในการสร้างความคิดรวบยอดและความสัมพันธ์ใหม่ๆ ได้

หมวดหมู่ของการจัดรูปแบบเหล่านั้นตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 หมวด

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านพุทธิพิสัย
2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านจิตพิสัย

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาด้านทักษะพิสัย
4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ
5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ

ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนทั้ง 5 หมวดนี้ล้วนแต่เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น เพียงแต่ต่างกันตรงจุดเน้นของด้านที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียนและปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีน้อยแตกต่างกันนับได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลสอดคล้องกับงานวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้วิธีการสำรวจแบบสหวิธี ได้แก่ การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และเทคนิค ใช้ในการเรียนการสอนบัลเลต์สำหรับผู้เริ่มฝึกหัด ใน ระดับอุดมศึกษา เพื่อนำมาเรียบเรียงเป็นกระบวนการเทคนิคในการเรียนการสอนเต้นบัลเลต์

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปี 1 โปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาบัลเลต์ 1 (บัลเลต์พื้นฐาน) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีการสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจง ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับได้ในการทำวิจัยเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้น เป็นแนวทางในการสร้างคำถามหรือสมมติฐานเพื่อนำไปใช้พัฒนาในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งจะให้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมลักษณะต่างๆ ในการสอนเต้นบัลเลต์ให้ได้มากที่สุด

. กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ผู้เรียนบัลเลต์ชั้นปี 2,3,4 โดยสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด ในกลุ่มผู้ที่ผ่านการเรียนบัลเลต์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการเรียนการสอน ปัญหา ข้อมูลที่เป็นพื้นฐานในการรวบรวมขั้นตอน วิธีการเทคนิคการสอนบัลเลต์ในชั้นเรียนบัลเลต์ 1

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ชื่อ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษาบัลเล่ต์
- 1.4 ประสบการณ์เกี่ยวกับการเต้น
2. เทคนิคในการสอนเต้นบัลเล่ต์
 - 2.1 วิธีการสอนเทคนิคบัลเล่ต์
 - การสอนเทคนิคการเตรียมความพร้อมของร่างกาย
 - การสอนเทคนิคบัลเล่ต์ที่บาร์
 - การสอนเทคนิคบัลเล่ต์ที่กลางห้อง
 - การสอนเทคนิคบัลเล่ต์ในเต้นระบำ
 - 2.2 เทคนิคในการแก้ไขข้อผิดพลาดและชมเชย
 - 2.3 เทคนิคในการสร้างความมั่นใจแก่ผู้เรียน
 - 2.4 เทคนิคการควบคุมผู้เรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย
3. ปัจจัยในการสอนให้มีประสิทธิภาพ
 - 3.1 ขนาดของห้องเรียน
 - 3.2 เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน
 - 3.3 กิจกรรมเสริมอื่นๆที่ช่วยให้เกิดพัฒนาการของผู้เรียน
 - 3.4 อุปกรณ์ที่ช่วยในการเรียนการสอน

แนวคำถามการสัมภาษณ์ ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเพื่อให้ได้ทราบถึงข้อมูลที่แท้จริง และความรู้ของผู้เรียนที่ได้ฝึกปฏิบัติเต้นบัลเล่ต์

 1. ความรู้สึกต่อการเรียนบัลเล่ต์
 2. ความคาดหวังต่อการเต้นบัลเล่ต์
 3. ทักษะคติต่อครูผู้สอน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการการศึกษาวิจัยเชิงพัฒนาและทดลอง (Experimental development) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

- 3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวรรณกรรม วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 การใช้แบบสอบถาม หรือแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นคำถาม แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่มีการเตรียมคำถามล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความต้องการในการศึกษา
- 3.3 การใช้แบบสอบถามแบบไม่เป็นทางการ หรือการสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง (Informal Interview) ซึ่งเป็นการพูดคุยโดยที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน เพื่อสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา

การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม ใช้การบันทึกเสียงบันทึกภาพ และการจดบันทึกเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน กำหนดตัวผู้สัมภาษณ์

4. การนำเสนอข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมและบทสัมภาษณ์ จึงนำมาประมวลผล ดังนี้

1. สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับเทคนิคการเรียนการสอนบัลเล่ต์
2. นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาจัดเป็นเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านประเด็นเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูล ภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจัดให้เป็นหมวดหมู่และเรียบเรียงข้อมูล โดยวิเคราะห์ สรุปเรียบเรียงเป็นรายอักษรโดยนำข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย และการสัมภาษณ์มาอ้างอิง

5. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เรียนลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนบัลเล่ต์ และศึกษาเทคนิคและทำพื้นฐานที่ใช้การจัดสรรระของร่างกายให้สมดุลและการเคลื่อนไหวร่างกายภายใต้ระเบียบของท่าเต้นบัลเล่ต์ ของกลุ่มผู้เริ่มฝึกในระดับอุดมศึกษา โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ

กลุ่มผู้เรียนเป็นนักศึกษาชั้นปี 1 ทั้งหมดมี 43 คน ผู้เรียนได้เรียนบัลเล่ต์ในรูปแบบอิสระ ซึ่งครูผู้สอนจะออกแบบกระบวนการเรียนการฝึกหัด องค์ความรู้ โครงสร้าง วิธีการ มาปรับใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงภาวะการเรียนบัลเล่ต์จากครูผู้สอน จะฝึกปฏิบัติท่าที่มีทักษะตั้งแต่ขั้นพื้นฐานและท่าที่ยากซับซ้อนขึ้นเรื่อยๆ ผู้เรียนต้องฝึกการทำท่าซ้ำ เพื่อให้เกิดความทรงจำ ชำนาญ คำนึงและมีกระบวนการท่าที่ถูกต้องสวยงาม

4.1 สภาพการเรียนรู้การสอนบัลเล่ต์

จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้การสอนบัลเล่ต์ของนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ใช้หลักสูตรการสอนเป็นแบบพรีคลาสหรือสอนรูปแบบอิสระ เน้นทักษะของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเริ่มจากครูผู้สอนให้ผู้เรียนอบอุ่นร่างกายเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะอธิบายทำความเข้าใจกับท่าของบัลเล่ต์ก่อนจึงสาธิต จากนั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติท่าบัลเล่ต์ตาม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนออกแบบไว้ดังนี้

การจัดกิจกรรมในห้องเรียน

1. การเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาบัลเล่ต์ 1 โดยเริ่มการอธิบายถึงประวัติความเป็นมาของบัลเล่ต์ รูปแบบการแสดงบัลเล่ต์ การเตรียมร่างกายให้พร้อมโดยฝึกอบอุ่นร่างกายและฝึกยืดหยุ่นร่างกายก่อนการเรียนทุกครั้ง จากนั้นจึงเริ่มฝึกทักษะขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติอย่างซ้ำๆ เพื่อความชำนาญ
2. ผู้เรียนต้องสามารถจำชื่อท่าศัพท์บัลเล่ต์ได้
3. ความถูกต้องในการทำท่าทักษะบัลเล่ต์
4. การจัดระเบียบร่างกายและการถ่ายวางน้ำหนักที่ถูกต้อง
5. การเคลื่อนไหวขาในลักษณะยืดตรงและแข็งแรงการทำงานของเท้าที่คล่องแคล่ว
6. สามารถแสดงทิศทางการเคลื่อนไหวที่สมบูรณ์
7. การทำท่าทักษะบัลเล่ต์ตรงกับจังหวะดนตรี
8. แสดงการเคลื่อนไหวให้ถูกต้องตรงกับจังหวะดนตรี
9. แสดงความเข้าใจในการเต้นให้ตรงกับช่วงดนตรีและจังหวะที่หนักเบาของดนตรี
10. แสดงการเคลื่อนไหวได้ตามอารมณ์ของดนตรี

ในการเรียนการสอนครูผู้สอนได้แจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบก่อนจะทำการสอน และจะแจ้งเกณฑ์คะแนนการวัดประเมินให้ผู้เรียนทราบ ซึ่งแจ้งรายละเอียดการเรียนตลอดทั้งเทอม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวแล้วซึ่งที่ผ่านมากลุ่มผู้เรียนทุกกลุ่มจะมีปัญหาในเรื่องของการจำชื่อท่าไม่ได้ เพราะเป็นศัพท์เฉพาะทางภาษาฝรั่งเศส ผู้สอนจึงอาจต้องให้ผู้เรียนจดบันทึกก่อนเริ่มฝึกปฏิบัติเพื่อบันทึกความจำของผู้เรียน ผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถปฏิบัติท่าได้ถูกต้องครูผู้สอนอาจต้องเพิ่มความใส่ใจไม่กดดันผู้เรียน ต้องสร้างสมาธิให้ผู้เรียนมากที่สุด มีการประยุกต์บทเรียนหรือวิธีสอนโดยอาจปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน อาจฝึกให้ผู้เรียนสร้างจินตนาการเพื่อเพิ่มความสนุกสนานและสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้มากขึ้น

ในคาบเรียนครูผู้สอนต้องปฏิบัติทำไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างก่อน จากนั้นค่อยให้ผู้เรียนลองปฏิบัติเอง ครูผู้สอนต้องคอยแนะนำให้ผู้เรียนแสดงสีหน้าท่าทางในระหว่างการเต้นอยู่เสมอ

ครูผู้สอนควรเพิ่มท่าที่เป็นระบำสอดแทรกในการสอน อาจกำหนดบทบาทหรือลักษณะของตัวละครเพื่อให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการทำให้การเรียนไม่น่าเบื่อ รวมถึงครูผู้สอนควรบอกถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติโดยใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติตาม

มีการจัดการเรียนตามแบบแผน ให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยเริ่มจากพื้นฐานก่อน ให้ผู้เรียนเข้าใจในการทำท่าทางนั้นๆ อย่างถูกต้องตามหลักของเทคนิค มีการอบอุ่นร่างกายก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อเตรียมร่างกายให้พร้อมในการเรียนในแต่ละครั้ง จัดการสอนให้มีความต่อเนื่องกัน สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียน มีการฝึกหัดเป็นท่าย่อยๆ เพื่อฝึกฝนกล้ามเนื้อในแต่ละส่วนจัดการสอนที่เป็นอิสระ (Free) บ้างเพื่อความสนุกสนานและผ่อนคลาย หรือส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดออกแบบท่าเต้นเองในระบำต่างๆ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน

การเรียนการสอนที่เรียนแบบอิสระนั้น จะมีการวัดและประเมินผล ที่ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองเป็นรายบุคคล โดยที่จะดูจากศักยภาพในการพัฒนาการการเต้นของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญสอดคล้องกับ ฤชฎา สมโสภะ (2545) ทำการวิจัยเรื่องบัลเลต์ Free Class ของโรงเรียน Bangkok City Ballet พบว่า การเรียนการสอนบัลเลต์แบบอิสระหรือ แบบฟรีคลาส คือ การที่ผู้สอนเป็นผู้บอกท่าหรือเต้นนำหน้าชั้นเรียนแล้วให้ผู้เรียนเดินตาม โดยไม่ต้องมีกำหนดในแต่ละครั้งที่เรียน ครูผู้สอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าเรียนได้ตามระดับความสามารถ ลักษณะการเรียนการสอนในแต่ละครั้งผู้สอนจะเปลี่ยนท่าไปเรื่อยๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปตามความสามารถของผู้เรียนเอง ทำให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนด้านความคิดและร่างกายโดยไม่มีการสอบ (Examination) หรือการประเมินผล (Assessment) แต่จะประเมินผลจากการแสดงเป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนจึงควรทราบทำความเข้าใจกับท่าของบัลเลต์ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายและฝึกการออกลีลาได้สวยงามยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้แบ่งการสอนเทคนิคบัลเลต์เป็น 5 ส่วน ได้แก่

1. การสอนเทคนิคการเตรียมความพร้อมของร่างกาย การยืดกล้ามเนื้อ (warm up)
2. การสอนเทคนิคบัลเลต์ที่บาร์ (Barre)
3. การสอนเทคนิคบัลเลต์ที่กลางห้อง (Center)
4. การสอนเทคนิคบัลเลต์ด้วยการเต้นระบำโดยใช้ท่าที่ถูกต้อง
5. การสอนที่เน้นการเต้นบัลเลต์ผสมผสานการใช้จินตนาการ ความรู้สึกและอารมณ์

6. อภิปรายผลการวิจัย

การฝึกเทคนิคบัลเลต์ที่กลางห้องจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้พื้นที่ เหมือนอยู่บนเวที มีการฝึกลีลาของแขน การใช้หัวไหล่ การใช้ขา ซึ่งทำให้เกิดความงดงามดูมี ชีวิตชีวา ผู้เรียนสามารถรู้ทิศทางเคลื่อนไหวของตนเอง จะเป็นการนำเทคนิค ของการวอร์ม เทคนิคของราว มารวมกัน เหมือนท่าบฝึกหัดไปในตัว ในคาบเรียนผู้เรียนส่วนใหญ่ ขาดความกล้าและมีความเขินอายในการปฏิบัติท่า เนื่องจากการเรียนบัลเลต์เป็นการเต้นที่แปลกใหม่ มีลักษณะ การปฏิบัติท่าที่ผู้เรียนไม่คุ้นชิน อีกทั้งการปฏิบัติท่าที่ต้องยืดเหยียดกล้ามเนื้อจะทำให้ผู้เรียนเจ็บจึงหมดความอดทนในการปฏิบัติท่าผู้สอนจึงต้องค่อยๆ เริ่มให้ผู้เรียนเปิดใจ และ ให้ผู้เรียนร่วมชั้นมีส่วนร่วมช่วยกันฝึกฝน เพื่อสร้างความมั่นใจ และเพื่อให้ช่วยกันปฏิบัติให้เกิดความคุ้นเคย

จากการศึกษาแล้วผู้วิจัยสังเกตว่าผู้เรียนมีความเข้าใจเป็นส่วนใหญ่ และมีส่วนน้อยที่ขาดความเข้าใจ เพราะผู้สอนจะใช้เทคนิคการทำซ้ำๆ และไปอย่างซ้ำๆ ทุกคาบที่เรียนครูผู้สอนจะให้ผู้เรียนบันทึกเป็นคลิปวิดีโอ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นข้อบกพร่องของตนเอง และทุกครั้งท้ายคาบเรียนครูผู้สอนจะสรุปรายละเอียดของการเรียนและบอกถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ และสิ่งที่ปฏิบัติไม่สวยและไม่น่าดู ครูผู้สอนจะพูดแนะนำเสมอว่าควรทำให้ตัวเองรู้สึกสง่างาม อีกทั้งเมื่อครูใช้ศัพท์บาลีแล้วซึ่งเป็นภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษในการบอกชื่อท่าละอธิบายถึงวิธีจำและเข้าใจง่ายหรือมีการเปรียบเทียบกับคำที่นักเรียนคุ้นชินและครูจะมีการบอกชื่อเป็นภาษาไทย จึงทำให้ได้รู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

นำผลการวิจัยมาปรับใช้ในรายวิชาเรียนบัลเลต์ 1 กลุ่มผู้เรียนที่เริ่มฝึก ภาควิชานาฏยรังสรรค์ โปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อีกทั้งเพื่อต่อยอดให้แก่ผู้ที่สนใจเรียนเต้นบัลเลต์ หรือโรงเรียนต่างๆ ในท้องถิ่นที่มีความสนใจเรียนเต้นบัลเลต์

กลุ่มประชากร ตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้ชาย 10 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานการเต้นและไม่มีพื้นฐานการเต้น และกลุ่มนักศึกษาผู้หญิง 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานการเต้นและไม่มีพื้นฐานการเต้น อีกทั้งเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และเพื่อศึกษาถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ในการจัดการเรียนการสอนบัลเลต์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากนั้นนำมาออกแบบนวัตกรรมการเรียนการสอนเต้นบัลเลต์สำหรับผู้เริ่มฝึก ในระดับอุดมศึกษา สถานที่ศึกษา ภาควิชานาฏศิลป์สากล โปรแกรมวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

8. เอกสารอ้างอิง

ขวัญตา สมุทรทอง.2539. ประวัติศาสตร์บัลเลต์ในประเทศไทย.รายวิชานาฏศิลป์ ภาควิชานาฏศิลป์สากล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จริยาวลี ดีภัก.2531.บัลเล่ท์.กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ยูไนเต็ดบุ๊กส์ .

ปอรัรัมย์ ยอดเนร.2540. ผลของการเต้นบัลเล่ต์ที่มีต่อบุคลิกภาพ. รายวิชานาฏศิลป์1 ภาควิชานาฏศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุพรรณิ บุญเส็ง 2542. “ประวัติบัลเล่ต์ในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์สากล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริมณฑล นาฏยกุล 2538. การศึกษาข้อจำกัดการไม่เผยแพร่ขยายทางการศึกษาและธุรกิจนาฏศิลป์ ตะวันตกสู่ส่วนภูมิภาค.ภาควิชานาฏศิลป์สากล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย